

Микола Вороний

(1871—1938)

МАВЗОЛЕЙ

Душа моя —
Мов з кришталю
Мавзолей.
В нім весь мій скарб
Мрій, звуків, фарб,
Ідей.
Богині дар,
Горить там жар,
Не згаса...
А ймення їй —
Богині тій —
Краса.
Там з небуття
Встає життя
Таємниць.
І лине спів
І світ огнів
З божниць.
І в танці мрій
З глибин стихій,
Чарівна,
Свій вид мені
Являє в сні
Вона.
Ніхто
й на мить
Не міг вступить
В цей мій храм —
Один вхожу
І там служу
Я сам.
1901 р.

КРАСА

Мій друже! Я Красу люблю,
І з кожної хвилини
Собі ілюзію роблю,
Бо в тій хвилиності ловлю
Я щастя одробини.

Що є життя? Коротка мить.
Яке його надбання?
Красою душу напоїть
І, не вагаючись, прожить
Хвилину раювання.

Краса! На світі цім Краса —
Натхненна чарівниця,
Що відкриває небеса,
Вершить найбільші чудеса,
Мов казкова цариця.

Її я славлю, і хвалю,
І кожну їй хвилину
Готов оддати без жалю.
Мій друже, я Красу люблю...
Як рідну Україну!
1912.

ЧАРИ

— Дивись, коханий мій, дивись —
В моїх очах весна!
Казала так мені колись
Красуня чарівна.

І я дивився в очі їй...
Але з її очей
Сміявся холод — Боже мій! —
Беззоряних ночей.

— Цілуй уста, цілуй чоло...
Вона казала знов.
— Я, мов Кастальське джерело,
Натхну твою любов!

І я в чаду солодких мрій
Припав до уст і млів,
Той поцілунковий напій
Мене труїв, труїв.

— Стискай, коханий мій, стискай!
До серця пригорни!
В моїх обіймах — щастя, рай
І сни, рожеві сни.

Я чув той шепіт вже скрізь сон
В обіймах білих рук,—
І гинув, мов Лаокоон,
В стисканні двох гадюк.
1913.

VAE VICTIS

Я знемігся, згорів... Моє серце на попіл зотліло.
Мою душу самотню пожерла гадюка-нудьга,
І, безсилий, хилюсь я, хоч ще молоде моє тіло...
Я знемігся, згорів... Моє серце на попіл зотліло,—
В нім погасла снага.

Мов свобідний орел, моя думка в просторах шугала.
І я, спраглий, схилився і пив із криниці знаття.
Ні, не марно я жив,— я боровся, шукав ідеала,
Мов свобідний орел, моя думка в просторах шугала
В тих просторах життя!

І мов нагла мара мені світ весь од сонця закрила...
У гонитві даремній минули найкращі літа.
Мрії гасли, як зорі, зломились напружені крила,
І, мов нагла мара, мені світ весь од сонця закрила
Неминуча мета.

Я самотній стою. Наді мною реве хуртовина;
Зграї гарпій проклятих, що звуться «навіщо», «куди»,
Мою душу жеруть... Як покинута в лісі дитина
Я самотній стою. Наді мною реве хуртовина,
Замітає сліди.
1904.

МАНДРІВНА ЕЛЕГІЯ

II

Холодні хмари залягли блакить,
Холодний вітер дме в степу потужно,
Гне очерет додолу, шелестить,
Мов звір в байраці виє осоружно.
І я один, без тьми, мимохить,
Немов затерплий весь, іду байдужно...
Куди? Пощо? Хіба не все одно
Тому, хто з рук згубив своє стерно?

Туман і мряка... Шлях не бачать очі,
Але гаї, оселі і луги,
Немов завій жалобний, присмерк ночі
Вкриває вже поволі навкруги.
З густої мряки, буцім поторочі,
Снуються дивні витвори нудьги;
До мене линуть, простягають руки...
Я бачу їх, я чую спів і гуки...

Ні, то не спів, то ніби щось квилить
І скиглить, як підстрелена пташина.
Щось хлипає і стогне і кричить —
Голосить, мов охлялая дитина...
Та що воно? Стривай... Цить, серце, цить!
Це ж у тобі озвалася самотина.
Озвалися нудьга твоя і жаль
І давня, нерозважена печаль.

Вгамуйся, серце! Годі, схаменися...
Та ні, вже з уст зірвалися слова:
\"Гей-гей! Чи є хто в лузі — озовися!
Чи є де в світі ще душа жива?
Гей, люди! Де ви? Чи ви перевелися,
Чи вас пожерла пустка світова?!
Ратуйте! Пробі!. Ось я тут конаю...
Життя, життя — чи пекла, а чи раю!.\"

Нікого. Темно. Марний поклик мій...
Хоч би луна озвалася до мене!
Єдиний відгук в темряві нічній —
То подмух вітру та виття скажене...
Іди ж, знов міряй шлях далекий свій
І знов марнуй життя своє злиденне...
Ні щирості, ні теплого слівця —
Нудьга, нудьга без краю і кінця.
1902.

ЧИ ЗУМІЄШ?

Чи зумієш ти кохати,
Щоб за все, про все забути,
Щоб усі зірвати пути,
Щоб усі зламати грати?
Чи зумієш ти літати,
Щоб зі мною в парі бути?

Чи здолаєш ти в кохання
Всі скарби душі вложити,
Щоби знов перетворити
їх огнем свого страждання?
Чи здолаєш без вагання
Так же вмерти, як і жити?

Коли так, летімо разом
В неосяжні високості,

Вище, дужче... аж до млості!
Душі, збурені екстазом,
Як раби, не гнуться плазом,—
На землі вони лиш гості!

В світовий процес творіння
Влиймо всі духовні сили.
Будьмо, як громові стріли:
Дві душі — одно горіння!
Щоб згадали покоління,
Як жили ми, як любили.
1912 р.

ЧИ ПАМ'ЯТАЄШ?

Чи пам'ятаєш дні ті гарні, ясні,
Коли сміялось сонце, грало море,
А ми на скелі вдвох стояли щасні...
Чи пам'ятаєш їх ти, моя зоре?

Чи пам'ятаєш всі ті обіцяння
Ділить зі мною радощі і горе -
Ті любі мрії вірного кохання...
Чи пам'ятаєш їх ти, моя зоре?

Чи пам'ятаєш ті слова облуди,
Що досі крають серце моє хоре:
"Ні, не розлучать нас ніколи люди..."
Чи пам'ятаєш їх ти, моя зоре?

Чи пам'ятаєш, що, як перше Музі,
Я все чуття розкішне і прозоре
Віддав тобі, моїй подрузі...
Чи пам'ятаєш все те, моя зоре?

ДО МОРЯ

Чолом тобі, синє, широкее море
Незглибна безодне, безмежний просторе,
Могутня сила — чолом!
Дивлюсь я на тебе і не надивлюся,
Думками скоряюсь, душею молюся,
Співаю величний псалом.

Міцне, необорне!.. Ні грому, ні хмари
Не страшно тобі, не боїшся ти кари —
Само собі вищий закон.
Звабливе, розкішне!.. В тобі й раювання,

І мрія солодка, і втіха кохання,
І любий та лагідний сон.

Прийшов я до тебе змарнілий та бідний,
Проте не чужий, але близький та рідний,
Тобі-бо віддавна я свій, —
І ось я з тобою душею зливаюсь,
В просторі блакитнім на хвилях гойдаюсь,
Втопаю в безодні твої!..

Як ти — неосяжне, хитке, таємниче,
Як ти — чарівливе, як ти — бунтівниче,
Така ж і душа у співця;
Тому і до тебе вона так прихильна.
Що пут і кайданів не зносить — і, вільна,
Бурхає, як ти, без кінця.

*На пароплаві до Нового Афона.
18.VIII 1901 р.*

ЗВІР

Уранці місто загуло,
Розбуджене гудками;
Залізо, камінь, мідь і скло
Озвались голосами.

І знов живе, лютує звір
Стотисячоголовий!
Його життя — кип'ячий вир,
Жахливий і чудовий.

Воно розкидує свій шал
В палацах і халупах
І йде мов пишний карнавал
По згарищах і трупах.

В ньому і поклики грізні,
І журні антифони,
Музика, танці і пісні,
Стогнання і прокльони...

І кров, і сльози без надій,
І золото, і квіти,
І твань, і пліснява, і гній,
І чисті самоцвіти.

Життя це грає і горить
В іскристих переливах,
Всіма кольорами блищить
У перебіжних звивах.

Звір їсти хоче! хоче жить!
Мовчати він не годний,—
І він, роз'юшений, гарчить,
Реве, бо він голодний.

Двигтить від рухів навісних,
Лунає голосами
Все місто в мурах кам'яних,
Обтягнуте дротами.

СТАРЕ МІСТО

Тумани, тумани над містом пливуть,
Як хвилі гойдаються сонні...
І клаптями тануть, і лавою йдуть
Такі монотонні...

Завис олив'яний, імлистий тягар,
Немов перегонна отара,
І давить, і тисне,— і хвиль його хмар
Снується примара...

Зі сну потягаючись, вийшов і став
Над містом козак величезний,
Немов Остряниця або Святослав,—
Старезний, старезний.

Чуб довгий послався йому на жупан
І хвилями вус розпустився...
Стоїть, поглядає мов сич дідуган,
Чолом похилився.

Щось ніби знайоме в тім образі є —
Завзяте, міцне, бунтівниче...
Щось інше на вигляд, а рідне, своє...
Лице робітниче!

У млі потопають доми, димарі,
Як витвори злої омани,
І сунуться, сунуться тихо в горі
Тумани... тумани...

ИНФАНТА

Різьблю свій сон... От ніби вчора ми
Зійшлись,— і стріча та жива.
На землю тканками прозорими
Лягли осінні дерева.

Акордами проміннострунними
День хвилював і тихо гас.
Над килимами вогнелунними
Венера кинула алмаз.

У завивалі мрійнотканому
Дрімала синя далечинь,—
І от на обрії туманному
Замиготіла ваша тінь.

Дзвінкою чорною силъветою
Вона упала на емаль,
А поза нею вуалетою
Стелився попелястий жаль.

Ви йшли, як сон, як міф укоханий,
Що виринає з тьми століть.
Вітали вас — мій дух сполоханий,
Рум'яне сяйво і блакить.

Бриніли в серці домінантою
Чуття побожної хвали,
Коли величною інфантою
Ви поуз мене перейшли.

Ви усміхнулись яснозоряно
Холодним полиском очей,—
І я схилився упокорено,
Діткнутий лезом двох мечей.

Освячений, в солодкій муці я
Був по той бік добра і зла...
А наді мною Революція
В червоній заграві пливла.

ПАЛІМПСЕСТ

Коли в монастирях був папірусу брак,
Ченці з рукопису старе письмо змивали,
Щоб написати знов тропар або кондак,

І палімпсестом той рукопис називали.
Та диво! час минав — і з творів Іоанна
Виразно виступав знов твір Арістофана.

Кохана! Це душа моя — той палімпсест. —
Три роки вже тому, твій образ чарівливий,
І усміх лагідний, і голос твій, і жест —
В душі я записав, зворушений, щасливий...
І хоч виводив час на ній своє писання,
Твій образ знов постав і з ним моє кохання!

FINALE

Шість літ щодня надіятись і ждати,
Шість літ в огні горіть і не згорать,
Удари стріл з руки коханої приймати
І все прощати!..

Свій біль тяжкий я переміг любов'ю,
Для неї всі образи переміг,
І виспівав тебе, омивши серце кров'ю,
Потоком сліз.

Зорій же ти, мій образе пречистий!
В тобі я власну мрію покохав...
Благословен той час великий, урочистий,
Як ти повстав!

І ось тепер всім страдникам нещасним
В своїх піснях я образ той несу:
Відбити в душах їх сіянням чистим, ясным
Його красу.

1910